

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „ДИМИТЪР А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ
ФАКУЛТЕТ „СТОПАНСКА ОТЧЕТНОСТ“
КАТЕДРА „СЧЕТОВОДНА ОТЧЕТНОСТ“

ДЕСИСЛАВА СТОЙЧЕВА АЛЕКСАНДРОВА, № d010122285

АКТУАЛНИ АСПЕКТИ НА СЧЕТОВОДНАТА
СИСТЕМА НА ПУБЛИЧНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ,
РЕГИСТРИРАНИ НА БФБ

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен
„доктор“ по докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ
на стопанската дейност (счетоводство)“, катедра „Счетоводна отчетност“

Научни ръководители:

проф. д-р Атанас Атанасов

доц. д-р Галина Чиприянова

Свищов

2025

Дисертационният труд е обсъден и насочен за защита на заседание на Катедрения съвет на катедра „Счетоводна отчетност“ при Факултет „Стопанска отчетност“ на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – гр. Свищов.

Данни за дисертационния труд:

Брой страници – 229

Брой фигури – 7

Брой таблици – 12

Брой литературни източници – 113

Брой публикации на докторанта – 5

Защитата ще се проведе на 14.11.2025 г. от 13:00 ч. в Заседателна зала „Ректорат“ на СА „Д. А. Ценов“.

Материалите по защитата са на разположение в Отдел „Докторантура и академично развитие“.

1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Актуалност

Към настоящия момент счетоводната система на публичните предприятия, регистрирани на БФБ¹, се характеризира с особености от разнороден характер. В тази връзка в настоящата дисертационна разработка се изследва отражението на регистрирането на публичните предприятия на БФБ върху същността, съдържанието и задачите на счетоводното отчитане. Анализира се счетоводната политика на предприятията от обществен интерес като ефективно средство за тяхното управление. В разработката се обръща особено внимание от една страна, на отчетите за регулаторни цели и за разкриването на информация, а от друга страна, на функциите на счетоводството в системата на управление.

Същевременно актуалните моменти и предизвикателства налагат строго съобразяване с нормативни актове и търсене на адекватни подходи и решения по отношение техника, технология и организация на счетоводния процес.

Актуалните аспекти на темата са, както следва:

1. *Дигитализация и технологични иновации.* Публичните предприятия, регистрирани на БФБ, се адаптират към новите технологични възможности и иновации в областта на счетоводството. Въвеждането на цифрови решения и използването на изкуствен интелект (ИИ) и автоматизирани процеси в счетоводството са от особено значение за подобряване на ефективността и точността на финансовите отчети.

¹ В действащата нормативна уредба у нас са регламентирани понятията: „предприятия от обществен интерес“, съгласно Закона за счетоводството и „публични предприятия“, съгласно Закона за публично предлагане на ценни книжа. Настоящото изследване има за обект предприятия от обществен интерес и публични предприятия, регистрирани на БФБ. В настоящето изследване понятията се използват като синоними.

2. *Управление на риска.* Публичните предприятия, особено тези, регистрирани на БФБ, се сблъскват със значителни предизвикателства по отношение на управлението на риска. Отчитането и управлението на финансови и нефинансови рискове, включително финансови валутни рискове, операционни рискове и рискове, свързани с устойчивото развитие, са от основно значение за осигуряване на устойчивост и намаляване на несигурността.
3. *Специфични регулаторни изисквания.* Публичните предприятия, които са регистрирани на БФБ, са подложени на строги регулаторни изисквания за отчитане и разкриване на информация. Те самите биват променяни и актуализирани редовно, като реакция на променящата се среда и на напредъка в счетоводството.
4. *Нарастащ интерес към устойчивото отчитане.* Инвеститорите и другите заинтересовани страни все по-често изискват информация за устойчивостта и социалната отчетност на публичните предприятия. Това налага на предприятията да внедрят стандартизирани методи за отчитане на екологични, социални и управленски аспекти на своите дейности.
5. *Глобални стандарти за отчитане и управление.* Стандартите за финансово отчитане и управление, като например Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО) и Принципите на доброто управление, имат голямо значение за публичните предприятия, регистрирани на БФБ. Те трябва да спазват/ съблюдават международните стандарти, за да осигурят прозрачност, съответствие и доверие сред инвеститорите и другите заинтересовани страни.
6. *Влияние на пандемията COVID-19.* Пандемията на COVID-19 има значително въздействие върху дейността на публичните предприятия, регистрирани на БФБ. Те се сблъскват с

предизвикателства като намаляващи приходи, нарастващи разходи и несигурност относно бъдещите перспективи. Отчитането на финансовите последици и управлението на риска, свързан с пандемията, са от особено значение за тяхната устойчивост и успех.

Следва да се подчертае, че публичните предприятия, регистрирани на БФБ, играят важна роля в икономиката на страната, като предоставят голям брой работни места, създават икономически растеж и осигуряват важни продукти и услуги за обществото. В този контекст, счетоводната система има съществено значение за управлението на тези предприятия, като осигурява ясно и прецизно отчитане на финансовото им състояние и резултати.

От посоченото може да се обобщи, че значението на счетоводната система на публичните предприятия, регистрирани на БФБ, в своя интегритет е от основно значение за икономическото и финансовото развитие на страната. Тя изпълнява ключова роля в управлението на тези предприятия, взаимоотношенията им с инвеститорите и обществото, както и в управлението на риска и съответствието с регулаторните изисквания. Ефективната и ефикасна счетоводна система способства за устойчивост и успех на публичните предприятия и за повишаване доверието в инвестиционната среда на страната.

2. Степен на разработеност на проблема

Проблематиката, свързана със счетоводната система на публичните предприятия, е обект на активен научен интерес в редица изследвания, както на национално, така и на международно ниво. В специализираната литература се дискутират теми, свързани със счетоводната политика, отчетността, прилагането на Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), както и с ролята на корпоративното управление за повишаване на прозрачността. Независимо от това, анализът на публичните

предприятия, регистрирани на БФБ, показва, че съществуват редица практически и методологични предизвикателства, които все още не са достатъчно задълбочено изследвани в научната литература.

Сред тях се открояват въпросите, свързани с адаптацията към новите регулации за нефинансова отчетност и устойчивост, трудностите при прилагането на дигитални формати за отчетност – като ESEF (European Single Electronic Format) и XBRL (eXtensible Business Reporting Language), както и интегрирането на ESG показатели в годишните финансови отчети. Допълнителни предизвикателства възникват и по отношение на осигуряването на надеждна и съпоставима информация за инвеститорите, включително чрез автоматизирано тагване и електронно оповестяване.

Всички посочени по-горе аспекти обуславят необходимостта от допълнително изследване на счетоводната система на публичните предприятия в България, с оглед подобряване на отчетността, повишаване на доверието на заинтересованите страни и създаване на условия за по-ефективен достъп до капиталовите пазари. Тези цели определят изследователската насоченост на настоящата дисертация.

3. Изследователска теза

Тезата, която се защитава е, че съществуват възможности за оптимизиране на счетоводната система на публичните предприятия, регистрирани на БФБ с цел повишаване на качеството и прозрачността на информацията в изготвяните от тях финансови отчети.

В тази връзка разработката обхваща детайлен анализ на счетоводната система, като се фокусира върху финансовите отчети, регулаторните изисквания и тенденциите във финансовото отчитане на публичните предприятия в България. Чрез изследването се подчертава важността на счетоводството като инструмент за подобряване на прозрачността, управлението на риска и вземането на инвестиционни решения, вкл. на финансовия пазар в страната. БФБ има важна роля за развитието на

икономиката в България. Това налага счетоводните системи на листваните на нея публични предприятия постоянно да се обновяват и адаптират към съвременните стандарти и регулации, за да гарантират надеждна отчетна информация за инвеститорите и заинтересованите страни.

4. Обект и предмет

Обект на изследване са публичните предприятия, регистрирани на БФБ, а предмет – актуалните измерения на техните счетоводни информационни системи.

Изборът на публичните предприятия за обект на изследване е обоснован с няколко ключови аргумента:

- **Значимост на финансовия сектор.** Публичните предприятия, които са регистрирани на БФБ, играят важна роля във финансовата система на България. Те са основен източник на финансиране за различни проекти и икономически дейности, като така допринасят за икономическото развитие на страната.
- **Прозрачност и отчетност.** Публичните предприятия са подложени на по-строги регулаторни изисквания и стандарти за отчетност, което гарантира по-голяма прозрачност в тяхната дейност. Изследването им може да разкрие важна информация за финансовото състояние, рисковете и възможностите за развитие.
- **Влияние върху икономиката.** Дейността на публичните предприятия има значително влияние върху икономиката като цяло. Те създават работни места, генерират приходи за държавата чрез данъци и такси, и имат съществен принос за конкурентоспособността и растежа на различните сектори в страната.
- **Потенциал за растеж и иновации.** Изследването на публичните предприятия би могло да открие техния потенциал за растеж и иновации. Те обикновено са с фокус върху развитието на нови

продукти и услуги, прилагането на нови технологии и използването на модерни бизнес практики.

- Интерес от страна на инвеститорите и заинтересованите страни. Инвеститорите и другите заинтересовани страни активно следят дейността на публичните предприятия на БФБ поради възможностите за инвестиции и печалба. Изследването на тези предприятия може да предложи ценна информация за техните перспективи и потенциал за растеж.

5. Основна цел и задачи

Целта на настоящото изследване е да се анализира счетоводната система на публичните предприятия, регистрирани на БФБ, като се акцентира върху теоретичните аспекти, приложимата отчетна рамка и практическите измерения. В процеса на изследване се проучват възможности за оптимизиране на счетоводната система и взаимодействието и със съответните регулаторни изисквания за повишаване на доверието на заинтересованите страни в отчетната информация на тези предприятия. Затова се прави анализ, обобщение на резултатите и насоки за оптимизация на функциите на съставителите на финансови отчети, като се обърне специално внимание на възможностите за интеграция на Европейския стандартен електронен формат (ESEF) в счетоводната практика на тези предприятия.

Поставените изследователски задачи се свеждат до:

- ✓ Анализ на състоянието на счетоводната система в предприятията от обществен интерес, регистрирани на БФБ;
- ✓ Оценка на ефективността и надеждността на интеграция на ESEF в счетоводната система на публичните предприятия;
- ✓ Изследване на възможностите за оптимизация на счетоводната система и управлението на предприятията от обществен интерес.

6.Методология на изследването

За провеждане на настоящето изследване, се прилага взаимосвързан комплекс от качествени и количествени методи. Качествените методи, като литературен анализ и анализ на документи, способстват очертаването на теоретичната рамка и контекста на счетоводната система на предприятията, регистрирани на БФБ. В хода на проучването се използват интервюта със счетоводители и други управленски кадри от тези предприятия, с цел комулиране, обобщаване и анализ на актуални практически данни за техните действия и перспективи, като аргументирано основание за формиране на количествена оценка на счетоводните характеристики и техните взаимосвързаности. Въз основа на това се оформят обективни и валидни изводи за състоянието и ефективността на счетоводната система на публичните предприятия, като същевременно се допълва и обогатява анализа със съображения от гледна точка на практиката.

7.Ограничителни условия

Независимо, че изследването може да разкрие широк спектър от въпроси, свързани със счетоводната система, то се ограничава до анализ на предприятия, регистрирани на БФБ. Това позволява фокусиране върху специфичните предизвикателства и възможности, свързани с тези предприятия, като в същото време предоставя детайлен анализ на техните счетоводни практики. Важно е да се отбележи, че резултатите от изследването могат да не бъдат напълно представителни за други сектори или типове предприятия, които не са регистрирани на БФБ. В допълнение, формулираните изводи от емпиричното изследване се отнасят само до проучените предприятия, като не се претендира за генерализация за цялата съвкупност от предприятия от обществен интерес. Използваната в разработката действаща нормативна уредба е съобразена към 31.05.2025 г.

II. СТРУКТУРА И СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд се състои от увод, три глави, заключение, библиография и приложения. Общият обем на дисертационния труд е 229 страници. В съдържателно отношение дисертационният труд е структуриран по следния начин:

УВОД

ГЛАВА ПЪРВА. ТЕОРЕТИЧНИ АСПЕКТИ НА СЧЕТОВОДНАТА СИСТЕМА НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ОТ ОБЩЕСТВЕН ИНТЕРЕС

1.1. Характеристика на счетоводната система

1.1.1. Роля на счетоводството в предприятията от обществен интерес

1.1.2. Нормативна уредба и регулации на отчетността на публичните предприятия, регистрирани на БФБ

1.1.3. Интегрираната отчетност – особености на внедряването

1.2. Функции на СИС в управлението на публичните предприятия, регистрирани на БФБ

1.2.1. Специфични характеристики на счетоводството за предприятия от обществен интерес

1.2.2. Роля на счетоводството в управлението на ресурсите и рисковете

1.2.3. Значение на СИС за финансовия мениджмънт

1.2.4. Вътрешен контрол и докладване

1.2.5. Стратегическо решаване на проблеми и бизнес анализ

1.2.6. Приложни аспекти и социална отчетност на СИС

1.3. Възможности за оптимизиране на счетоводната система в предприятията от обществен интерес

1.3.1. Използване на дигитални технологии и автоматизация

1.3.2. Стандартизация и оптимизация на процесите

1.3.3. Подобряване на управлението на данните и анализа

1.3.4. Професионално развитие на персонала

ГЛАВА ВТОРА. ИНТЕГРАЦИЯ НА ESEF В СЧЕТОВОДНАТА СИСТЕМА НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ОТ ОБЩЕСТВЕН ИНТЕРЕС – НОВИ СТАНДАРТИ, ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ВЪЗМОЖНОСТИ

2.1. Новите стандарти на ESEF и тяхното влияние върху счетоводството

2.1.1. Регулаторна рамка на ESEF в ЕС и България

2.1.2. Дигитализация на финансовите отчети – XBRL формат

2.1.3. ESG изисквания в рамките на ESEF – регулаторни аспекти

2.2. Предизвикателства пред счетоводството при интегрирането на ESEF

2.2.1. Технически и методологични предизвикателства

2.2.2. Организационни и ресурсни затруднения

2.2.3. Предизвикателства пред ESG отчитането в рамките на ESEF

2.3. Възможности и предимства за счетоводството

2.3.1. Подобряване на прозрачността и сравнимостта на информацията

2.3.2. Повишаване доверието на заинтересованите страни

2.3.3. Интеграцията на ESG отчетността в ESEF като конкурентно предимство на предприятия от обществен интерес

ГЛАВА ТРЕТА. ПРАКТИЧЕСКО ПРОУЧВАНЕ НА ФУНКЦИИТЕ (ОБХВАТА ОТ ДЕЙНОСТИ) ОСЪЩЕСТВЯВАНИ ОТ СЪСТАВИТЕЛИТЕ НА ФИНАНСОВИ ОТЧЕТИ В ПРЕДПРИЯТИЯТА ОТ ОБЩЕСТВЕН ИНТЕРЕС

3.1. Обхват и методология на изследването

3.1.1. Цел и обхват на изследването

3.1.2. Изследователски въпроси

3.1.3. Методология и изследователски инструментариум

3.2. Обобщаване и представяне на резултатите

3.2.1. Основни функции на съставителите на финансови отчети

3.2.2. Идентифицирани предизвикателства и проблеми

3.3.3. Добри практики и препоръки

3.3. Изводи и насоки за оптимизиране

3.3.1. Анализ на водещите изводи от изследването

3.3.2. Насоки за оптимизиране на счетоводната информационна система на публичните предприятия

3.3.3. Препоръки за професионално развитие на персонала

Заклучение

Библиография

Приложения

1. Ключови показатели за ESG представянето

2. GRI Индекс таблица

3. Чек-лист за преодоляване на предизвикателствата при внедряване на ESEF в счетоводните системи на публични предприятия, регистрирани на БФБ

4. Технически детайлизиран чек-лист за реализиране на възможностите и предимствата от внедряването на ESEF в счетоводството на публични предприятия

5. Списък с въпроси за полуструктурирано интервю

III. КРАТКО ИЗЛОЖЕНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

УВОД

Представена е актуалността на изследването. Формулирана е изследователската теза. Посочени са обектът, предметът, целта и изследователските задачи на дисертацията. Описани са използваната методология и ограничения на проучването.

ГЛАВА ПЪРВА. ТЕОРЕТИЧНИ АСПЕКТИ НА СЧЕТОВОДНАТА СИСТЕМА НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ОТ ОБЩЕСТВЕН ИНТЕРЕС

1.1. Характеристика на счетоводната система

Счетоводната информационна система (СИС) предоставя средства за събиране, обработка и генериране на финансова информация, която е от решаващо значение за вземането на стратегически и оперативни решения. Тя осигурява достъп до ключови данни и анализи, които помагат на ръководството да установи финансовото състояние на предприятието и да предвиди бъдещи тенденции. Освен това, СИС има функция при финансовото планиране и контролиране на предприятието. Подсигурява необходимата информация за съставяне на бюджети, прогнози и оценки на риска. С помощта на СИС, ръководството разполага с възможност да следи финансовите резултати на предприятието и да предприема корективни действия, ако е необходимо. СИС е от съществено значение и за външните заинтересовани страни, като инвеститори, кредитори и регулаторни органи.

1.1.1. Роля на счетоводството в предприятията от обществен интерес

В контекста на публичните предприятия, СИС има няколко ключови характеристики и функционалности: Финансово счетоводство; Управленско счетоводство; Финансов отчет и докладване; Съвместимост и сигурност; Интеграция на технологии и софтуерни решения.

1.1.2. Нормативна уредба и регулации на отчетността на публичните предприятия, регистрирани на БФБ

На национално ниво основополагаща е ролята на Закона за счетоводството, който е базов нормативен акт, регламентиращ организацията и функционирането на счетоводната система в Република България. Той определя принципите, правилата и изискванията за счетоводното отчитане, съставянето и представянето на финансови отчети. Законът е в основата на финансовата отчетност и осигурява прозрачност и надеждност на финансовата информация, която е от съществено значение за вземане на икономически решения.

Безспорно също едно от основните измерения на нормативната уредба са счетоводните стандарти. Те представляват набор от правила и насоки, които регулират начина, по който трябва да се изготвят финансовите отчети на предприятията. За предприятията от обществен интерес, основните счетоводни стандарти са обикновено определени от международни организации като Съвета по международни счетоводни стандарти (СМСС) или Европейската консултативна група за финансово отчетност (ЕКГФО). Приложимите счетоводни стандарти включват насоки за признаване, първоначално и последващо оценяване на отделните елементи на финансовите отчети.

Освен счетоводните стандарти, нормативната уредба за предприятията от обществен интерес включва и регулации, които се отнасят към специфични аспекти на тяхната дейност. Например, регулаторните органи (като Комисията за финансов надзор – КФН у нас) установят изисквания за докладване на социални и екологични аспекти на бизнеса, или налагат правила за управление на риска и финансово управление. Тези регулации имат за цел да осигурят защита на интересите на обществото, да насърчават прозрачността и отчетността на предприятията и да гарантират, че те действат в съответствие със зададените етични и социални стандарти.

Би могло да се обобщи, че нормативната уредба и регулациите за публичните предприятия, регистрирани на БФБ са важни за създаването на среда, която поощрява отговорното поведение и устойчивия бизнес модел. Те служат като основа за доверие и стабилност във финансовата система, като осигуряват прозрачност и надеждност на финансовата отчетност и гарантират, че предприятията от обществен интерес се управляват в интерес на обществото като цяло.

1.1.3.Интегрираната отчетност – особености на внедряването

На базата на проведеното изследване, може да се твърди, че своевременността, точността и надеждността на счетоводната информация са от критично значение за успешното функциониране на СИС и за подобряване на операциите по финансовия мениджмънт на публичните предприятия, регистрирани на БФБ. В контекста на предприятията от обществен интерес, могат да бъдат отправени следните препоръки:

- Ръководителите на предприятията от обществен интерес да разработят индивидуализирани СИС, които да отговарят на специфичните характеристики и операции на предприятието, за да се гарантира точността на счетоводната информация.
- Експертите по информационни системи на предприятията от обществен интерес да оптимизират структурата на СИС, за да произвежда финансова информация, която да представя счетоводните сметки и рискове по ясен и разбираем начин.
- Собствениците на предприятията от обществен интерес следва да осъзнаят важността от инвестиране в ефективна СИС. Това ще гарантира създаването на своевременна счетоводна информация, която да отговори на финансовите потребности на различните заинтересовани страни, включително инвеститори, клиенти, собственици и мениджъри.

1.2.Функции на СИС в управлението на публичните предприятия, регистрирани на БФБ

1.2.1.Специфични характеристики на счетоводството за предприятията от обществен интерес

За да отговорят по-пълно на изискванията за прозрачност и отчетност, публичните предприятия се адаптират чрез внедряване на по-строги вътрешни контролни механизми, разработване на по-детайлни политики за докладване и разкриване на информация, както и усъвършенстване на счетоводната практика. Тези усилия включват също така приемането на нови стандарти и изменения в международните счетоводни практики. В тази връзка е важно да се подчертае, че предприятията от обществен интерес прилагат следните нови стандарти, изменения и разяснения на МСФО, издадени от СМСС и одобрени от ЕКГФО, които са в сила за финансовия отчет на съответното предприятие за годишния период, но нямат съществено влияние върху финансовите резултати или финансовото състояние.

Предприятията оповестяват съществената информация свързана със счетоводната политика, вместо основните счетоводни политики. Измененията поясняват, че информацията за счетоводната политика е съществена, ако потребителите на финансовите отчети на съответното предприятие се нуждаят от нея, за да разберат друга съществена информация във финансовите отчети и ако предприятието разкрива несъществена информация за счетоводната политика, тази информация не трябва да преобладава над съществената информация за счетоводната политика.

1.2.2. Роля на счетоводството в управлението на ресурсите и рисковете

Важно е тук да се отбележи, че в контекста на публичните предприятия, регистрирани на БФБ, различните видове ресурси, които се използват и управляват чрез СИС, включват финансови, човешки, технологични и физически ресурси. Успешното управление на тези ресурси чрез СИС може да осигури на предприятията от обществен интерес значително конкурентно предимство, като им позволи да оптимизират своите операции, да подобрят ефективността и да увеличат своята рентабилност.

Изводът е, че СИС има съществен принос в идентифицирането, оценката и управлението на рисковете в стопанската дейност на публичните предприятия, като предоставя необходимата информация и анализ за вземане на информирани решения и за осигуряване на финансова устойчивост и успешно функциониране.

1.2.3. Значение на СИС за финансовия мениджмънт

СИС подпомага финансовите мениджъри да управляват финансовите ресурси на предприятието по-ефективно чрез предоставянето на необходимата информация за бюджетиране, прогнозиране на приходите и разходите, управление на оборотните средства и вземане на инвестиционни решения.

Следователно СИС играе важна роля във вземането на инвестиционни решения. Чрез предоставянето на информация за финансовото състояние на предприятието и прогнозирането на бъдещите финансови резултати, СИС помага на финансовите мениджъри да оценят потенциалните инвестиционни възможности и да вземат стратегически решения за развитие на предприятието.

1.2.4. Вътрешен контрол и докладване

В контекста на изследваната проблематика, важността на ефективната СИС става още по-ясна. СИС не само предоставя финансови отчети, които са от съществено значение за управлението на предприятието, но и има ключова функция за управлението на вътрешния контрол на финансовата информация. С това СИС помага на предприятията да се справят със сложните предизвикателства на съвременната бизнес среда и да постигат своите финансови цели.

1.2.5. Стратегическо решаване на проблеми и бизнес анализ

СИС подпомага стратегическото решаване на проблеми и формулирането на бизнес стратегии за предприятието от обществен интерес, като предоставя информация и анализ, които са от съществено значение за вземането на информирани решения. Някои от начините, по които СИС осигурява тази подкрепа са: Финансов анализ и отчетност; Бюджетиране и прогнозиране; Анализ на приходи и разходи; Инвестиционни анализи и оценки; Стратегически планове и сценарии.

1.2.6. Приложни аспекти и социална отчетност на СИС

Социалната отчетност и начините, по които СИС допринася за управлението на социалните и екологичните аспекти на предприятието, са от съществено значение за изграждането на устойчиви и отговорни бизнес практики, вкл.: Отчитане на корпоративната социална отговорност (КСО); Интеграция на социалните и екологичните аспекти във финансовото отчитане; Измерване на социалните и екологичните ефекти; Отчитане стойността за заинтересованите страни; Стратегическо планиране и управление на рискове.

Изброените аспекти безспорно показват как СИС изпълнява централна функция в управлението на социалните и екологичните аспекти на предприятието и как тя допринася за изграждането на устойчиви и отговорни бизнес практики.

1.3.Възможности за оптимизиране на счетоводната система в предприятията от обществен интерес

1.3.1. Използване на дигитални технологии и автоматизация

Анализът на различните видове софтуерни решения, които биха могли да се използват за оптимизация на счетоводните процеси, представлява важна част от модернизацията на счетоводството в предприятията от обществен интерес.

Различните видове софтуерни решения са мощен инструментариум за оптимизация на счетоводните процеси в предприятията от обществен интерес, като помагат за постигане на по-голяма ефективност, точност и съответствие с регулаторните изисквания.

1.3.2. Стандартизация и оптимизация на процесите

Следва да се акцентира върху значението на стандартизацията на счетоводните процеси и процедури за подобряване на ефективността и съгласуваността на дейностите. Това позволява на предприятието да установи общи правила и процедури за извършване на стопанските операции и тяхното счетоводно отчитане, намалява времето и усилията, необходими за изпълнението на задачите и улеснява обмена на информация между различните отдели (департаменти) и служители (увеличава ефективността). Чрез стандартизацията се гарантира по-голяма съгласуваност и точност на данните, които се използват за съставяне на финансови отчети и вземане на управленски решения. Благоприятства се избягването на грешки и неточности в счетоводните записи и увеличаването на надеждността на финансовата отчетност на предприятието. Стандартизацията на счетоводните процеси дава възможност на предприятието да установи ефективен контрол върху финансовите операции и рисковете, свързани с тях. Чрез въвеждането на стандартизирани процедури за проверка и одит на счетоводните записи, предприятието може да открие и предотврати потенциални злоупотреби и измами.

Стандартизацията облекчава задачата на одиторите и ревизорите при извършването на проверки на финансовата отчетност на предприятието. Освен това позволява на предприятието да се адаптира с лекота с регулаторните изисквания и стандарти в областта на счетоводството. Това включва съставянето на отчети, които са адекватни и възприети от регулаторните органи, както и упражняването на вътрешен контрол, съобразен с регулациите.

1.3.3. Подобряване на управлението на данните и анализа

Подобряването на управлението на данните и анализа е определящо за успешното функциониране на предприятията от обществен интерес, като осигурява основата за вземане на информирани и стратегически важни решения. Значението на правилното управление на данните и анализа се изразява в следните аспекти: *осигуряване на точни и надеждни данни, интеграция на данни, анализ и интерпретация на данни, вземане на информирани решения, подобряване на отчетността и прозрачността.*

Правилното управление на данните и анализът на данни са стратегически фактори за успешното функциониране на предприятията от обществен интерес, като осигуряват основата за вземане на информирани и стратегически важни решения. Те предоставят на управленския екип ценна информация и варианти за решение, които помагат за оптимизацията на дейностите и постигането на бизнес целите.

1.3.4. Професионално развитие на персонала

Чрез осигуряването на професионално развитие и обучение на персонала, предприятията от обществен интерес могат да поддържат високи стандарти на управление на счетоводните дейности и да се съобразяват със съвременните изисквания и стандарти в областта на счетоводството. Това помага за осигуряване на надеждно и прозрачно счетоводство, което е от ключово значение за устойчивото функциониране и развитие на предприятието.

ГЛАВА ВТОРА. ИНТЕГРАЦИЯ НА ESEF В СЧЕТОВОДСТВОТО НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ОТ ОБЩЕСТВЕН ИНТЕРЕС – НОВИ СТАНДАРТИ, ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ВЪЗМОЖНОСТИ

2.1. Новите стандарти на ESEF и тяхното влияние върху счетоводството

2.1.1. Регулаторна рамка на ESEF в ЕС и България

В систематизиран вид, правната рамка на ESEF на общоевропейско и национално ниво включва: Директива 2004/109/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 15 декември 2004 година относно хармонизиране изискванията за прозрачност по отношение на информацията за издателите, чиито ценни книжа са допуснати за търгуване на регулиран пазар; Делегиран Регламент (ЕС) 2019/815 на Комисията от 17 декември 2018 година за допълнение на Директива 2004/109/ЕО на ЕП и на ЕС чрез регулаторни технически стандарти за определянето на единния електронен формат за отчитане, въвеждащ новите изисквания по отношение на емитентите, чийто ценни книжа са допуснати до търговия на регулиран пазар; Регламентът за ESEF, който след обнародването му е изменян три пъти досега; Закон за публичното предлагане на ценни книжа; Закон за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране; Наредба № 2 от 9.11.2021 г. за първоначално и последващо разкриване на информация при публично предлагане на ценни книжа и допускане на ценни книжа до търговия на регулиран пазар.

2.1.2. Дигитализация на финансовите отчети – XBRL формат

Техническите аспекти на ESEF и Inline XBRL реформират начина, по който се обработва и анализира финансовата информация. Този напредък предоставя по-ефективно, структурирано и лесно разбираемо средство за представяне на данните. По този начин се подобрява сравнимостта и анализируемостта на финансовите отчети.

2.1.3. ESG изисквания в рамките на ESEF – регулаторни аспекти

С приемането на Директивата за корпоративно устойчиво отчитане (CSRD) и Европейските стандарти за устойчиво развитие (ESRS) обхватът на задължителното нефинансово докладване значително се разширява. Новата регулаторна рамка въвежда структурирани изисквания за разкриване на екологични, социални и управленски (ESG) фактори, като предприятията трябва да адаптират счетоводните си системи към новите стандарти.

Съгласно новите регулации, предприятията трябва да прилагат дигитални XBRL таксономии, които позволяват структурирано и машинно четимо представяне на ESG данните. Въпросната дигитализация улеснява анализа на устойчивото представяне на предприятията и подобрява качествените характеристики на нефинансовата информация.

В заключение, дигитализацията на ESG отчетността чрез XBRL в рамките на ESEF представлява стратегически инструмент за повишаване на прозрачността и съпоставимостта на нефинансовите данни. Независимо от предизвикателствата, свързани със структурирането и верификацията на ESG информацията, новите технологични решения предоставят възможности за автоматизирано и надеждно отчитане. Този подход ще има ключово значение за устойчивото корпоративно управление в бъдеще.

Интеграцията на ESG показатели в рамките на ESEF има съществени последици за финансовата отчетност и регулаторния надзор. Разширяването на задълженията за устойчиво разкриване съгласно CSRD и ESRS налага нови изисквания към предприятията по отношение на одита, верификацията и прозрачността на ESG данните.

2.2. Предизвикателства пред счетоводството при интегрирането на ESEF

2.2.1. Технически и методологични предизвикателства

Основните предизвикателства, с които предприятията следва да се справят при прилагането на ESEF могат да бъдат идентифицирани и

анализирани по следния начин: Техническа подготовка и обучение. Преобразуване на данните; Прозрачност и съпоставимост; Сигурност на данните; Преходния период и работните навици.

2.2.2. Организационни и ресурсни затруднения

Интегрирането на ESEF със СИС на предприятията от обществен интерес поражда редица предизвикателства в области като данни, софтуерни решения, обучение на персонала и други. Разбирането и адекватното преодоляване на тези трудности са от съществено значение за успешната интеграция на новите стандарти и оптимизация на процесите на финансово отчитане.

2.2.3. Предизвикателства пред ESG отчитането в рамките на ESEF

Интегрирането на ESG разкритията в рамките на ESEF поставя редица предизвикателства пред корпоративната отчетност. Те произтичат както от техническите и регулаторните изисквания, така и от сложността на нефинансовите показатели и необходимостта от осигуряване на надеждност и сравнимост на ESG данните. В този контекст се открояват три съществени аспекта на проблематиката: технологични и методологични предизвикателства при XBRL тагването на ESG показатели; гарантиране на качеството, верификацията и одита на ESG отчетността; синхронизация с други регулаторни рамки и въздействие върху финансовата отчетност.

Интеграцията на ESG показатели в ESEF предизвиква редица промени в счетоводния процес: разширяване на финансовата отчетност чрез включване на нефинансови разкрития, което усложнява структурата на годишните отчети; необходимост от допълнителна верификация на ESG информацията, което увеличава разходите за външен одит; повишена регулаторна тежест за публичните предприятия, регистрирани на БФБ, с оглед осигуряване на съответствие с директивите CSRD и ESRS.

С нарастващата роля на ESG отчетността в корпоративното управление, предприятията са изправени пред предизвикателството за хармонизиране на своето нефинансово отчитане с различни регулаторни рамки. Основните фактори, които влияят върху процеса, включват изискванията на CSRD, ESRS и таксономията на ЕС, както и интегрирането на ESG рисковете във финансовите отчети. В допълнение, непредвидените регулаторни промени могат да наложат допълнителни изисквания за корпоративната отчетност в рамките на ESEF, което прави адаптацията към тези стандарти критично важна.

Синхронизацията на ESG отчетността с регулаторните рамки е ключов фактор за успешната адаптация на предприятията към новите изисквания на ЕС. Независимо от регулаторната несигурност, хармонизирането на ESG отчетността с CSRD, ESRS и ESEF ще допринесе за повишаване на прозрачността, съпоставимостта и интегрирането на ESG рисковете във финансовите отчети.

2.3. Възможности и предимства за счетоводството

2.3.1. Подобряване на прозрачността и сравнимостта на информацията

ESEF предоставя нови възможности за подобрене на счетоводните процеси и анализ на финансово-счетоводната информация. Повишава точността, сравнимостта и прозрачността на отчетите, допринасяйки за усъвършенстване на счетоводството и увеличаване на стойността, която предоставя към публичните предприятия и счетоводната общност.

2.3.2. Повишаване доверието на инвеститорите

ESEF предоставя на счетоводителите възможности за подобрене на анализируемостта, прозрачността, сравнимостта и аналитичните процеси. Затова може да се обобщи, че въпросните подобрения влияят значително на счетоводството, като подсилват неговата роля в предоставянето на точна, разбираема и релевантна информация.

Следователно ESEF като значима иновация оказва силно въздействие върху счетоводната общност и процесите на отчитане на публичните предприятия, регистрирани на БФБ. Затова може да се подчертае, че счетоводството се изправя пред важна промяна чрез интегрирането на ESEF, която предоставя съчетание между текстови описания и структурирани данни. Подходът не само улеснява разбирането на финансово-счетоводната информация, но и повишава прозрачността и доверието в отчетите. Финансовите отчети стават по-детайлни, аналитични и подходящи за бързо сравнение, което е от изключително значение за решенията на ръководството и за нуждите на инвеститорите.

Подобренията в анализируемостта, прозрачността и сравнимостта на данните имат значими последствия за счетоводните специалисти и за обществото като цяло. Стандартизирането на формата и представянето на финансовите отчети в електронен вид осигурява по-ефективен обмен на информация, съответствие с регулациите и бърз достъп до съществените данни.

2.3.3. Интеграцията на ESG отчетността в ESEF като конкурентно предимство на предприятията от обществен интерес

В хода на настоящото изследване се очертава ролята на ESG отчетността като механизъм за пазарна диференциация и репутационно предимство, който може да бъде ключов фактор за изграждане на дългосрочни взаимоотношения с клиенти, партньори и регулаторни органи.

В условията на нарастващ обществен и регулаторен натиск за прозрачност и устойчиво управление, ESG отчетността се превръща в ключов елемент за корпоративна диференциация. Предприятията, ефективно интегриращи ESG показатели в своите финансови разкрития съгласно стандарта ESEF, изграждат дългосрочна репутация на социално и екологично отговорни субекти. Това не само повишава корпоративния имидж, но и осигурява стратегическо конкурентно предимство чрез по-

добри взаимоотношения със заинтересованите страни, включително клиенти, инвеститори и регулатори.

Понастоящем може да се твърди, че въвеждането на ESG отчетността в рамките на ESEF не е просто регулаторно изискване, а възможност за предприятията да се позиционират като лидери в устойчивото корпоративно управление. Тези от тях, които използват ESG отчитането като част от своята стратегическа идентичност, постигат не само по-добра отчетност и съответствие със законодателството, но и значително репутационно предимство. Това ги отличава в конкурентната среда.

ГЛАВА ТРЕТА. ПРАКТИЧЕСКО ПРОУЧВАНЕ НА ФУНКЦИИТЕ (ОБХВАТА ОТ ДЕЙНОСТИ) ОСЪЩЕСТВЯВАНИ ОТ СЪСТАВИТЕЛИТЕ НА ФИНАНСОВИ ОТЧЕТИ В ПРЕДПРИЯТИЯТА ОТ ОБЩЕСТВЕН ИНТЕРЕС

3.1. Обхват и методология на изследването

3.1.1. Цел и обхват на изследването

Проучването цели да анализира как съществуващите счетоводни практики в публичните предприятия съответстват на нормативните изисквания и каква е ролята на съставителите на финансови отчети в този процес.

Водеща теза на изследването е, че интегрирането на функциите на съставителя на финансови отчети и директора за връзки с инвеститорите може да доведе до по-добра координация в процеса на корпоративно разкриване на информация, което от своя страна би намалило регулаторните рискове и би повишило доверието на инвеститорите.

Анализът се основава на емпирично изследване, проведено чрез интервюта със съставители на финансови отчети в публични предприятия, с цел да се установи реалното състояние на счетоводните практики и предизвикателствата пред тяхното оптимизиране.

3.1.2. Изследователски въпроси

Настоящото изследване е насочено към задълбочено разбиране на ролята на съставителите на финансови отчети в публичните предприятия, като се поставя акцент върху тяхната функционална значимост, предизвикателствата, пред които са изправени, и степента на тяхното участие в стратегическото финансово управление. С оглед на това са формулирани следните няколко групи ключови изследователски въпроси:

1.Какви са основните функции на съставителите на финансови отчети?

2.Какви предизвикателства срещат съставителите на финансови отчети в контекста на нормативните изисквания?

3.До каква степен съставителите на финансови отчети участват в стратегическото финансово управление на предприятието?

3.1.3. Методология и изследователски инструментариум

Изследването използва качествени методи за събиране и анализ на данни, като основният изследователски подход е базиран на полуструктурирани интервюта с ключови участници в процеса на финансовото отчитане в публичните предприятия. Методологическият избор се основава на необходимостта от задълбочено разбиране на динамиката на счетоводните практики и предизвикателствата, пред които са изправени съставителите на финансови отчети в контекста на нормативните изисквания и стратегическото финансово управление.

3.2. Обобщаване и представяне на резултатите

3.2.1. Основни функции на съставителите на финансови отчети

Изводите от емпиричните данни подчертават необходимостта от допълнителни мерки за оптимизиране на счетоводните процеси в публичните предприятия, регистрирани на БФБ, включително подобряване на вътрешната координация, инвестиране в счетоводни информационни системи и осигуряване на повече ресурси за професионално развитие. Освен

това, регулаторните органи следва да продължат усилията си за осигуряване на по-ясни и стабилни нормативни изисквания, които да улеснят работата на финансовите специалисти.

Може да се оформят няколко важни изводи. Първо, съществува необходимост от по-тясна интеграция на счетоводната функция в стратегическото управление чрез по-активна роля на съставителите на финансови отчети в процеса на вземане на решения. Второ, публичните предприятия следва да разработят по-ефективни механизми за трансформиране на финансовата информация в стратегически ориентири, което предполага засилено взаимодействие между финансовите директори и останалите управленски нива. Трето, наблюдаваните различия в степента на използване на счетоводните данни могат да бъдат преодолені чрез въвеждане на допълнителни обучителни програми и вътрешнофирмени политики, които да подчертаят значението на финансовата информация като основа за дългосрочното развитие на предприятието.

На базата на резултатите до момента се формулират следните по-важни изводи: Преход от отчетна към стратегическа роля; Необходимост от по-интензивно взаимодействие; Регулаторни изисквания като движеща сила; Подкрепа за обединението на функциите на съставителя на финансови отчети и директора за връзки с инвеститорите.

Тези констатации подчертават необходимостта от по-нататъшно развитие на интегрирания подход към финансовата отчетност и стратегическото управление, което би повишило ефективността на публичните предприятия и тяхната комуникация с инвестиционната общност.

Изводите от анализа подкрепят тезата, че интегрирането на функциите на съставителя на финансови отчети и директора за връзки с инвеститорите може да допринесе за по-ефективна и прозрачна комуникация с акционерите. Съчетаването на двете позиции би осигурило

по-дълбока експертиза в представянето на финансовите данни и стратегическите цели на предприятието, намалявайки потенциалните информационни асиметрии.

Най-важните изводи тук са:

1. Високият интерес към прозрачността на финансовите отчети подчертава необходимостта от подобряване на комуникацията между съставителите на отчетите и инвеститорите, като се гарантира яснота и достъпност на представената информация.
2. Дългосрочната стабилност и рентабилност са ключови критерии за оценка на потенциала на предприятието, което подчертава важността на дългосрочното финансово планиране и стратегическо управление.
3. Изискванията на инвеститорите за съответствие с регулаторни изисквания показват нарастващата необходимост от корпоративна отговорност и стриктно спазване на финансовите стандарти, което е съществено за поддържане на доверие в отчетността на публичните предприятия.
4. Корпоративната стратегия и бизнес плановете стават важен индикатор за стабилността и бъдещето на предприятието. Това показва, че инвеститорите търсят дългосрочни насоки и яснота относно посоката, в която се развива то.

Важно е да се подчертае също, че мнозинството от респондентите виждат възможност за подобрене на качеството на финансовото отчитане и комуникацията с инвеститорите чрез съчетаването на двете длъжности, но също така подчертават, че това зависи от самата организация на вътрешната комуникация и координация. Съществуват и скептични възприятия, които се основават на опасения за възможни конфликти на интереси и трудности в управлението на тези две съществени функции едновременно.

3.2.2. Идентифицирани предизвикателства и проблеми

Изводите от проведеното проучване потвърждават важността на комбинирането на компетенции в различни области за ефективното изпълнение на съвкупната роля на съставителя на финансови отчети и директора за връзки с инвеститорите. Независимо, че техническите познания и опит във финансите остават основополагащи, комуникационните и стратегическите умения, както и емоционалната интелигентност, са също така от съществено значение за успеха на този синтезиран модел на работа. Професионалистите, които успешно съчетават тези умения, първо, ще могат да управляват по-ефективно финансовото отчитане и комуникацията с инвеститорите, и второ, ще допринесат за по-добрата стратегическа ориентация на предприятието, укрепвайки неговото доверие и репутация сред инвеститорите.

3.2.3. Добри практики и препоръки

Изводите от получените данни показват, че предизвикателствата пред интеграцията на функциите на съставителя на финансови отчети и директора за връзки с инвеститорите не се свеждат само до нормативни промени, но и до необходимостта от организационни адаптации и инвестиции в обучението на персонала. Съществуват различни възможности за справяне с тези предизвикателства – от преразглеждане на вътрешните политики до изготвяне на нови обучителни програми. В крайна сметка, успехът на този процес зависи от степента на ангажираност и желание за промяна от страна на ръководствата на публичните предприятия.

Обобщените резултати показват, че оптимизацията на ролята на съставителя на финансови отчети в контекста на комуникацията с инвеститорите изисква комплексен подход, който включва както технологични иновации, така и повишаване на сътрудничеството вътре в предприятието, както и професионалното развитие на специалистите в тази област. Тези аспекти създават основа за устойчиво подобряване на

комуникацията с инвеститорите и на процесите по финансово отчитане в публичните предприятия.

3.3. Изводи и насоки за оптимизиране

3.3.1. Анализ на водещите изводи от изследването

В процеса на емпирично изследване и анализ, който бе проведен чрез интервюта с представители на публични предприятия, основната теза, свързана с взаимодействието и интеграцията на функциите на съставителя на финансови отчети и директора за връзки с инвеститорите, се потвърди от резултатите. Наблюдаваните тенденции и изводи от данните подкрепят основната теза на изследването, че синергията между тези две длъжности би довела до значителни подобрения в качеството на финансовото отчитане и комуникацията с инвеститорите.

В резултат от проучването се открояват следните акценти: Необходимост от интегриране на функциите на съставителя на финансови отчети и директора за връзки с инвеститорите; Подобряване на отчетността и прозрачността; Подобрена комуникация и възможности за обратна връзка; Възможности за използване на дигитални технологии за оптимизация.

Независимо, че съществуват солидни теоретични основи и модели за управлението на финансовото отчитане и корпоративната комуникация с инвеститорите, реалната практическа реализация на тези концепции не винаги съвпада с идеализираните теоретични рамки. Някои от основните разминавания между теория и практика могат да бъдат обяснени чрез различията в организационните структури, регулаторната среда, както и различните изисквания на практическата среда, и по-конкретно:

1. Теоретични концепции за интеграция на ролите срещу реални организационни бариери;
2. Теоретичните очаквания за обученост и компетенции срещу недостатъчно развитие на професионалните умения;

3. Теоретичните модели за оптимизация на вътрешните процеси и реални регулаторни ограничения;
4. Теоретично предположеното намаляване на административната тежест срещу сложността на интеграцията.

Необходимостта от стратегически подход към ролята на съставителя на финансови отчети става все по-важна в условията на бързо променяща се глобална икономическа и регулаторна среда. Съставителите следва да преосмислят своята роля и да се изправят пред новите изисквания за анализ на финансови данни, които подкрепят стратегическото управление и комуникацията с инвеститорите. Това предполага също така развитие на нови умения и компетенции, които да позволят по-добро разпознаване на рисковете, възможностите и дългосрочните тенденции, които влияят на бизнеса. Независимо, че тези предизвикателства са значителни, те също така предоставят възможности за съществено подобрене на качеството на финансовото отчитане и стратегическото управление в публичните предприятия у нас.

3.3.2. Насоки за оптимизиране на счетоводната информационна система на публичните предприятия

В тази връзка, следните препоръки могат да бъдат от ключово значение за подобряване на счетоводната система и финансовата отчетност: Интегриране на стратегически финансов мениджмънт; Дигитализация на счетоводната отчетност; Повишаване на финансовата и нефинансовата прозрачност; Усъвършенстване на вътрешния контрол и одитните механизми; Инвестиции в обучение и развитие на счетоводния персонал; Активна комуникация с регулаторните органи и инвеститорите.

3.3.3. Препоръки за професионално развитие на персонала

Традиционните парадигми на счетоводно-информационната обработка отстъпват място на комплексни стратегически функции, които предполагат интердисциплинарна експертиза, аналитично мислене и

технологична адаптивност. В този контекст, обучението и професионалното развитие на съставителите на финансови отчети е необходимо да се трансформира от стандартен процес на придобиване на технически умения към цялостна концепция за интегрирано знание и стратегическа финансова компетентност. Очертаното до тук може да се изрази по-детайлно в следните насоки: Трансформация на професионалния профил: от счетоводител към стратегически финансов аналитик; Интеграция на дигитални компетентности и технологични иновации; Акцент върху регулаторната еволюция и адаптация към нормативните изисквания; Повишаване на управленските и комуникационните компетенции; Насърчаване на културата на учене през целия живот.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В синтезиран вид са представени резултатите от изследването. Открити са специфични акценти. Въз основа на проведеното изследване, анализирани теоретични постановки и емпиричното проучване, може аргументирано да се заключи, че поставената цел е изпълнена, а защитаваната теза – потвърдена.

Следствие на всичко изложено, счетоводството се развива отвъд традиционните оперативни рамки и се утвърждава като динамично развиваща се управленска теория и практика, формираща икономическата реалност чрез своето въздействие върху инвестиционните процеси, пазарната стабилност и финансовата регулация. Настоящото изследване утвърждава разбирането, че модернизацията на счетоводните системи и усъвършенстването на взаимодействието между отчетността, регулаторната рамка и одиторските механизми са ключови предпоставки за конкурентоспособността и дългосрочната устойчивост на предприятията от обществен интерес.

IV. СПРАВКА ЗА НАУЧНИТЕ И НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Първо. В резултат от целенасочено проучване на специализираната литература и действащата нормативна уредба по темата на изследването е изяснена значимата роля на счетоводната информационна система (СИС) за ефективното управление, финансовия мениджмънт и осигуряването на стратегическа информация в публичните предприятия, регистрирани на БФБ. Следствие задълбочен анализ, са формулирани подходи и принципи за оптимизация на СИС чрез внедряване на дигитални технологии и стандартизация на процесите, ориентирани към повишаване на прозрачността, отчетността и конкурентоспособността на тези предприятия.

Второ. Анализирано е въздействието на ESEF и ESG регулациите върху счетоводната система на публичните предприятия на БФБ. На тази база са идентифицирани ключовите трансформации в практиката, породени от XBRL и нефинансовите показатели. Формулирани са основни предизвикателства и стратегически възможности за повишаване на прозрачността и доверието. Предложени са конкретни насоки за адаптиране на контролните механизми и информационни системи, с цел ефективно съответствие и дългосрочна конкурентоспособност на капиталовия пазар.

Трето. Въз основа на резултатите от проведено емпирично проучване е аргументирана необходимостта от съвместяване на функциите на съставителя на финансови отчети и директора за връзки с инвеститорите в публичните предприятия, регистрирани на БФБ. Очертани са несъответствията между теорията и практиката, произтичащи от регулаторната среда (ESEF, ESG) и дигиталната трансформация. Обосновани са и са предложени възможности за оптимизиране на счетоводната система и професионалното развитие на персонала, с цел повишаване ефективността на финансовата комуникация и стратегическата роля на счетоводството.

V. СПИСЪК С ПУБЛИКАЦИИТЕ НА ДОКТОРАНТА

Статии:

1. **Александрова, Д.** Интеграция на ESEF в счетоводството на предприятията от обществен интерес: нови стандарти, предизвикателства и възможности. e-Journal VFU, бр. 20, 2023, 135-145.
2. Атанасов, А., Чиприянова, Г., **Александрова, Д.** Предизвикателства пред развитието на счетоводната информационна система на публичните предприятия, регистрирани на БФБ. Диалог, бр. 3, 2024, 1-16.

Научни доклади:

1. **Aleksandrova, D.** Embracing ESEF: Transforming Financial Reporting for Publicly Accountable Enterprises. Международна научнопрактическа конференция “Предизвикателствата пред финансите и стопанската отчетност в условията на множествени кризи“, 9-10 ноември 2023, АИ Ценов, Свищов, 394-398.
2. **Александрова, Д.** Ролята на съставителя на финансовите отчети и директора за връзки с инвеститорите – синергия за устойчиво управление. Международен научен форум „Световни и национални бизнес трансформации – проактивни управленски, финансово-счетоводни и планови решения“, 25-26 октомври 2024, АИ Ценов, Свищов, 180-185.
3. Atanasov, A., Chipriyanova, G., **Aleksandrova, D.** The role of accounting in public interest enterprises. International scientific conference 105th anniversary of the department of Accounting and analysis “Accounting, Digitalisation, Sustainability – Science and Practice”, 25-27 March 2025, Volume 1, Academic publishing house – UNWE, Sofia, 261-269.

**VI. СПРАВКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МИНИМАЛНИТЕ
НАЦИОНАЛНИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ОНС
„ДОКТОР“**

Показател	Точки
Група от показатели А.	
Показател 1. Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“.	
Актуални аспекти на счетоводната система на публичните предприятия, регистрирани на БФБ	50
Дисертационният труд е обсъден и е открита процедура по защита.	
Група от показатели Г.	
<i>Сума от показатели от 4 до 10</i>	
7. Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове	
Александрова, Д. Интеграция на ESEF в счетоводството на предприятията от обществен интерес: нови стандарти, предизвикателства и възможности. e-Journal VFU, бр. 20, 2023, 135-145.	10
Атанасов, А., Чиприянова, Г., Александрова, Д. Предизвикателства пред развитието на счетоводната информационна система на публичните предприятия, регистрирани на БФБ. Диалог, бр. 3, 2024, 1-16.	3
Aleksandrova, D. Embracing ESEF: Transforming Financial Reporting for Publicly Accountable Enterprises. Международна научнопрактическа конференция “Предизвикателствата пред финансите и стопанската отчетност в условията на множествени кризи“, 9-10 ноември 2023, АИ Ценов, Свищов, 394-398.	10
Александрова, Д. Ролята на съставителя на финансовите отчети и директора за връзки с инвеститорите – синергия за устойчиво управление. Международен научен форум „Световни и национални бизнес трансформации – проактивни управленски, финансово-счетоводни и планови решения“, 25-26 октомври 2024, АИ Ценов, Свищов, 180-185.	10
Atanasov, A., Chipriyanova, G., Aleksandrova, D. The role of accounting in public interest enterprises. International scientific conference 105th anniversary of the department of Accounting and analysis “Accounting, Digitalisation, Sustainability – Science and Practice”, 25-27 March 2025, Volume 1, Academic publishing house – UNWE, Sofia, 261-269.	3
Общ брой точки – сума от показатели от 4 до 10	36
Изискуем брой точки – сума на показатели от 4 до 10	30

VII. ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ОРИГИНАЛНОСТ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд в обем от 229 стр. под заглавие: “Актуални аспекти на счетоводната система на публичните предприятия, регистрирани на БФБ“ представлява собствена научна продукция на автора. В него са използвани авторски идеи, текстове и визуализация чрез графики, схеми, таблици и формули, като са спазени всички изисквания на Закона за авторското и сродните му права чрез надлежно цитиране и позоваване на чужда авторска мисъл, както и данни, включително:

1. Постигнатите в дисертационния труд резултати и изведени приноси са оригинални и не са заимствани от изследвания и публикации, в които авторът няма участия.

2. Представената от автора информация във вид на копия на документи и публикации, лично съставени справки и др. съответства на обективната истина.

3. Научните резултати, които са получени, описани и/или публикувани от други автори, са надлежно и подробно цитирани в библиографията.

Дата: 10.07.2025 г.

Докторант:.....

(Десислава Александрова)